

**MAKROEKONOMISKAIS
 APSKATS**
Ekonomikas attīstības pamatrādītāji
Ekonomiskā politika
Makroekonomiskā attīstība
Iekšzemes kopprodukts
Apstrādes rūpniecība
Investīcijas
Ārējā tirdzniecība
Maksājumu bilance
Inflācija
Monetārie rādītāji
Budžets un valsts parāds
Iedzīvotāju ienākumi
Nodarbinātība un bezdarbs
Baltijas valstis

Latvija: 2009

Teritorija, tūkst. km ²	64,6
Iedzīvotāju skaits 01.10.2009. (tūkst.)	2 252
tai skaitā:	
pilsētās	1 528
no tiem galvaspilsētā Rīgā	711
laukos	724

Nacionālā valūta: lats (LVL)

Ekonomikas attīstības pamatrādītāji

	2005	2006	2007	2008	2009 n
(pieaugums pret iepriekšējo gadu, procentos)					
Iekšzemes kopprodukts	10,6	12,2	10,0	-4,6	-18,0
Patēriņa cenas	6,7	6,5	10,1	15,4	3,5
(procentos pret iekšzemes kopproduktu)					
Vispārējās valdības sektora deficīts vai pārpalikums	-0,4	-0,5	-0,3	-4,1	-10,0
Vispārējās valdības parāds	12,4	10,7	9,0	19,5	34,8
Tekošā konta saldo	-12,5	-22,5	-22,3	-13,0	8,0
Bezdarba līmenis (darba meklētāju īpatsvars % no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem, 15-74 gadi)	8,7	6,8	6,0	7,5	17,2

	2008				2009		
	I	II	III	IV	I	II	III
(pieaugums pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, procentos)							
Iekšzemes kopprodukts	0,5	-1,8	-5,2	-10,3	-18,0	-18,7	-19,0
Patēriņa cenas	16,4	17,7	15,8	12,0	9,2	4,7	1,6
(procentos pret iekšzemes kopproduktu)							
Vispārējās valdības sektora deficīts vai pārpalikums	0,9	0,5	-3,0	-14,3	-9,2	-6,4	-5,4
Tekošā konta saldo	-16,7	-15,1	-12,8	-7,8	1,3	14,1	10,1
Bezdarba līmenis (darba meklētāju īpatsvars % no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem, 15-74 gadi)	6,5	6,3	7,2	9,9	13,9	16,7	18,4

n – Ekonomikas ministrijas novērtējums

Ekonomiskā politika

2008. gada nogalē, lai novērstu tālāku ekonomiskās aktivitāšu pazemināšanos, atjaunotu aktivitāti Latvijas finanšu tirgos, sabalansētu budžeta izdevumus ar sarīkojamiem valsts ieņēmumiem, pārstrukturētu Latvijas tautsaimniecību, Latvijas valdība noteica konkrētus darbības virzienus krīzes pārvarēšanai. Tie ir ietverti *Latvijas ekonomikas stabilizācijas un izaugsmes atjaunošanas programmā*, (pieņemta Saēmā 2008. gada 12. decembrī, atjaunota 2009. gada 16. jūnijā). Galvenie ekonomiskās krīzes pārvarēšanas rīcības virzieni ir:

- stingra un stabila monetārā politika, kas balstīta uz fiksētu nacionālās valūtas piesaisti vienotai Eiropas valūtai. Valdība veiks visus nepieciešamos soļus, lai izpildītu Māstrihtas konverģences kritērijus, kas nodrošinātu eiro ieviešanu iespējami ātri;
- stingra fiskālā politika – valsts un pašvaldību tēriņu sabalansēšana ar ieņēmumu sniegtajām iespējām. Lai nodrošinātu turpmāku kopbudžeta deficīta mazināšanos, fiskālās konsolidācijas pasākumu rezultātā, kā mērķis tiek izvirzīts 2012. gadā samazināt kopbudžeta deficītu līdz 3% no IKP;
- Latvijas tautsaimniecībā (gan publiskajā sektorā – valsts pārvaldē un pakalpojumos, gan privātajā sektorā) nodarbināto atalgojuma līmeņa samazināšana un pieskaņošana tautsaimniecības produktivitātes sniegtajām iespējām;
- valsts pārvaldes aparāta efektīvizēšana, izglītības, veselības un citu publisko pakalpojumu sektoru reformas, samazinot un pārstrukturējot šajos sektoros nodarbinātos cilvēkresursus, ministriju un to padotībā esošo aģentūru darbības un skaita optimizēšana;
- darba tirgus elastības palielināšana, veicinot bezdarbnieku pārkvalificēšanos un atgriešanos darbā;
- ekonomikas konkurētspējas uzlabošana, koncentrējot ES struktūrfondu finansējumu, lai palielinātu atbalsta eksportspējīgām nozarēm un infrastruktūras projektiem;
- administratīva sloga samazināšana komersantiem, jo īpaši maziem un vidējiem uzņēmumiem;
- finanšu sektora stabilizācija – valsts atbalsta sniegšana kredītiestāžu uzticamības un darbības spēju stiprināšanai līdz ar kredītiestāžu pastiprinātu uzraudzību;
- sociālās aizsardzības pasākumu saglabāšana sociālās spriedzes mazināšanai.

Valdībai ir izdevies stabilizēt valsts finanšu sistēmu. Ir uzsāktas vairākas būtiskas reformas, piemēram, tiek uzlabota valsts pārvaldes efektivitāte, reformētas izglītības un veselības sistēmas. Šo reformu rezultāti būs redzami vidējā termiņā. Vienlaikus valdība īsteno virkni pasākumus uzņēmējdarbības veicināšanai un administratīvo šķēršļu novēršanai, vienkāršojot nodokļu administrēšanas, nekustamā īpašuma reģistrēšanas, būvniecības atļauju saņemšanas procesus, kā arī veicinot plašāku valsts integrēto informācijas sistēmu lietojumu komunikācijā starp iestādēm un uzņēmumiem. Lai uzlabotu uzņēmumu maksātspējas un likvidēšanas procesus, valdība ir sagatavojusi grozījumus *Maksātspējas likumā*.

Uzņēmējdarbības atbalstam 2009.-2010. gadā Latvijas ekonomikā tiek iepludināti 600-700 milj. latu. Reāli darbību jau ir uzsākuši vairāki finanšu instrumenti. Komersantu konkurētspējas uzlabošanai ir pieejami aizdevumi un garantijas. Jau ir uzsākti arī atbalsta sniegšana pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai, un līdz 2010. gada sākumam plānots uzsākt atbalstu riska kapitālam un tehnoloģiju pārnesei un augsta riska aizdevumu programmai. Būtisks ekonomikas atjaunošanas instruments ir no 2009. gada 1. jūnija ieviestā eksportkredīta garantiju sistēma. Šogad ir sākti daudzdzīvokļu māju siltināšanas programma.

Bez tam, piesaistot ES struktūrfondu finansējumu, ir uzsāktas vairākas programmas, tādas kā *Jaunu produktu un tehnoloģiju ieviešana ražošanā*, *Kompetences centru programmas*, *Tehnoloģiju pārnesei kontaktpunktu atbalsts*, *Inovācijas centru un biznesa inkubatoru attīstības programmas īstenošanu*, kuras ir vērstas uz zināšanu ietilpīgas ekonomikas veicināšanu, tas ir, zināšanu un tehnoloģiju pārnesei veicināšanu ražošanā, lai nodrošinātu augstākas pievienotās vērtības produkcijas ražošanu.

Makroekonomiskā attīstība

Pēc vairāku gadu straujās ekonomiskās izaugsmes (2005.-2007. gados IKP vidējie gada pieauguma tempi bija gandrīz 11%), Latvijas ekonomikā ir iestājusies lejupslīde. 2008. gadā IKP samazinājums bija par 4,6%, bet 2009. gada pirmajos trīs ceturkšņos IKP samazinājās par 18,6%. Sagaidāms, ka ekonomisko aktivitāšu samazinājums 2009. gadā būs iepriekš prognozēto 18% apmērā.

Salīdzinot ar 2009. gada sākumu, ekonomisko aktivitāšu samazinājums vairs nav tik straujš un situācija pakāpeniski sāk uzlaboties. Kopš aprīļa ir sākusi stabilizēties apstrādes rūpniecība. Ražošanas apjomi pēdējos mēnešos jau pieaug kokapstrādē, ķīmiskajā rūpniecībā, metālapstrādēs, kā arī papīra ražošanas un poligrāfijas sektorā. Nedaudz ir palielinājies arī eksports. 2009. gada 3. ceturksnī, salīdzinot ar 2009. gada 2. ceturksni, tā apjomi ir pieauguši par 1% (pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem).

Latvijas ekonomikas lejupslīdi lielā mērā nosaka pasaules finanšu krīzes procesi, kas būtiski samazina gan Latvijas iekšējo, gan ārējo pieprasījumu. Finanšu krīzes ietekmes dziļumu pastiprina Latvijas ārējā sektora izteiktā nesabalansētība, kas izveidojās iepriekšējos straujās izaugsmes gados. Sākot ar 2008. gada otro pusī, izsīkstot finanšu ieplūdi, notiek straujš privātā patēriņa un investīciju samazinājums un būtiskas ekonomikas korekcijas, kas izpaužas kā preču un pakalpojumu eksporta un importa bilances uzlabošanās vienlaikus ar ekonomisko aktivitāšu kritumu, samazinoties iekšējam pieprasījumam.

Tas uzskatāmi atspoguļojas iekšējā pieprasījuma dinamikā, kas turpina strauji samazināties. Iekšējais pieprasījums 2009. gada 3. ceturksnī bija par 29,3% mazāks nekā 2008. gada attiecīgajā ceturksnī (salīdzinājumam 2009. gada 2. ceturksnī tas bija par 26,1%, bet 1. ceturksnī par 19,8% mazāks nekā 2008. gada attiecīgajos ceturkšņos).

Sarūkot iekšējam pieprasījumam un mazinoties piedāvājuma puses faktoru ietekmei, kopš 2008. gada vidus patēriņa cenas pakāpeniski mazinās. Cenu samazinājums vērojams pēdējos deviņus mēnešus pēc kārtas un decembrī 12 mēnešu deflācija bija 1,2% (salīdzinājumam: 2008. gada decembrī 12 mēnešu inflācija bija 10,5 procenti). Arī 2010. gadā ir gaidāma deflācija, un gada laikā cenas var samazināties vēl par dažiem procentiem. 2010. gadā kopējo cenu līmeni galvenokārt mazinās vājais pieprasījums, kas saistīts ar iedzīvotāju ienākumu samazinājumu, ko noteiks algu pazemināšana kā valsts, tā privātā sektorā, kā arī bezdarba pieaugums.

2009. gadā, mazinoties ekonomiskajām aktivitātēm, nodarbināto iedzīvotāju skaits turpināja strauji samazināties – 3. ceturksnī nodarbināti bija 953,9 tūkst. cilvēku, jeb par 15,8% mazāk nekā 2008. gada 3. ceturksnī un bezdarba līmenis sasniedza 18,4%. Gadu iepriekš, 2008. gada 3. ceturksnī, tas bija 7,2% līmenī. Darbaspēka pieprasījuma samazinājums ir gaidāms arī 2010. gadā. Sociālās problēmas, kas saistītas ar zemo nodarbinātību, būs aktuālas nākamos 3 līdz 4 gadus.

Latvijas tautsaimniecības atveseļošanās turpmākajos gados būs lielā mērā atkarīga no tā, cik ātri atgūsies pasaules finanšu sistēma un galvenās Latvijas ārējās tirdzniecības partnervalstis un cik veiksmīgi Latvija spēs konkurēt atvērto preču un pakalpojumu tirgos.

Ekonomikas ministrija prognozē IKP samazinājumu arī 2010. gada pirmajā pusē un izaugsme var atsākties 2. ceturksnī, kad IKP apjoms vairs nesamazināsies, salīdzinot ar iepriekšējo ceturksni (pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem). Tomēr kopumā 2010. gadā ir sagaidāms IKP samazinājums par 3% salīdzinājumā ar 2009. gadu.

Iekšzemes kopprodukts

2008. gads

Apjoms faktiskajās cenās,

milj. latu	16274
milj. ASV dolāru	33905
milj. eiro	23150

Uz vienu iedzīvotāju,

latos	7182
ASV dolāros	14962
eiro	10216

IKP nozaru struktūra, %:

Lauksaimniecība ¹	3,1
Rūpniecība	13,7
Būvniecība	8,9
Tirdzniecība ²	18,9
Transports un sakari	10,7
Sabiedriskie pakalpojumi ³	16,1
Pārējie pakalpojumi	28,6

Pēc vairāku gadu straujās ekonomiskās izaugsmes, kad IKP gada pieauguma tempi dažus gadus pat pārsniedza 10%, ekonomikā ir iestājusies dziļa recesija. Tā aizsākās 2008. gada 1. ceturksnī, sarūkot iekšējam pieprasījumam.

2008. gada 1. ceturksnī IKP apjoms, salīdzinot ar iepriekšējo ceturksni, samazinājās par 2,7% (pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem). Nākamajos ceturkšņos lejupslīdes tempi pakāpeniski pieauga un IKP apjoms jau bija zem 2007. gada līmeņa. Vidēji 2008. gadā IKP samazinājums bija 4,6 procenti.

2009. gada 1. ceturksnī lejupslīdes tempi būtiski palielinājās, IKP apjomam, salīdzinot ar 2008. gada 4. ceturksni, samazinoties vēl par 11,4% (pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem) un esot par 18% zemākā līmenī nekā iepriekšējā gada 1. ceturksnī. Turpmākos ceturkšņos lejupslīde vairs nebija tik strauja (atbilstoši par 0,2% un 4% 2009. gada 2. un 3. ceturksnī pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem). Kopš 2007. gada 4. ceturkšņa, kad aizsākās lejupslīde, IKP kopējais samazinājums sasniedz 24,2 procentus.

Globālās finanšu krīzes ietekmes dziļumu Latvijā pastiprina ārējā sektora izteiktā nesabalansētība, kas izveidojās iepriekšējos straujās izaugsmes gados. Būtiskais privātā patēriņa un investīciju pieaugums, kas notika straujākos tempos nekā kopējā ekonomiskā izaugsme, balstījās lielā mērā uz nozīmīgu ārējā kapitāla ieplūdi.

Iekšējā pieprasījuma samazinājums tiešā veidā atsaucās uz nozaru ekonomiskām aktivitātēm. 2009. gadā izlaides samazinājums ir vērojams visās tautsaimniecības pamatnozārēs. Lielākie kritumi bija būvniecības, tirdzniecības un apstrādes rūpniecības nozarēs.

¹ kopā ar mežsaimniecību un zvejniecību

² kopā ar viesnīcām un restorāniem

³ valsts pārvalde kopā ar veselības aizsardzību un izglītību

Iekšzemes kopprodukts

IKP dinamika nozaru griezumā
(pieaugums pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu,%)

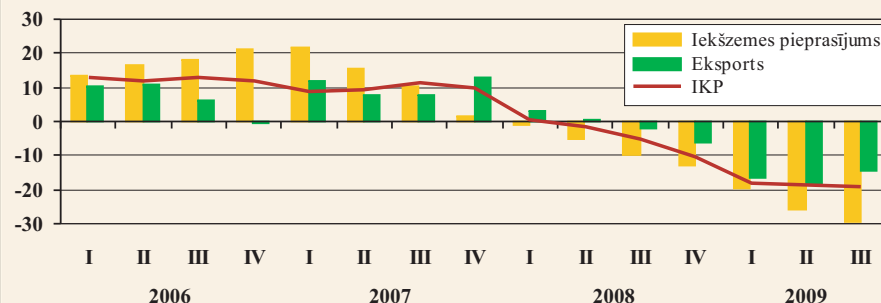
	2008				2009			2006	2007	2008
	I	II	III	IV	I	II	III			
IKP	0,5	-1,9	-5,2	-10,3	-18,0	-18,7	-19,0	12,2	10,0	-4,6
Lauksaimniecība ¹	-1,4	0,3	1,4	-2,6	-11,0	-6,8	1,0	-5,2	8,0	-0,3
Rūpniecība	-1,1	-4,5	-5,5	-10,6	-21,8	-21,9	-15,8	5,7	1,8	-5,5
Būvniecība	9,1	5,7	-7,4	-10,9	-28,2	-29,5	-36,0	21,5	15,7	-2,6
Tirdzniecība ²	-0,3	-4,9	-8,8	-17,9	-26,6	-29,6	-28,9	17,9	14,2	-8,4
Transports un sakari	8,7	1,3	-1,9	-2,0	-15,4	-15,0	-18,2	5,5	7,0	1,1
Sabiedriskie pakalpojumi ³	1,3	1,3	-0,1	0,3	-3,7	-8,3	-11,2	4,7	3,3	0,7
Pārējie pakalpojumi	4,6	2,5	-2,0	-4,7	-6,5	-5,5	-3,9	18,2	11,2	-0,2

¹ kopā ar mežsaimniecību un zvejniecību

² kopā ar viesnīcām un restorāniem

³ valsts pārvalde kopā ar veselības aizsardzību un izglītību

IKP un tā izlietojuma posteņu izmaiņas pa ceturkšņiem
(% pret iepriekšējā gada atbilstošo ceturksni)

6

Apstrādes rūpniecība

2008. gads

Pieauguma temps: -6,5%

Īpatsvars IKP 10,6%

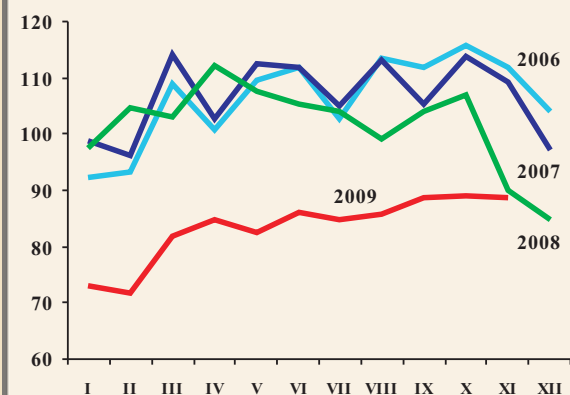
2009. gadā Latvijā liela ietekme uz apstrādes rūpniecību bija straujam ārējā pieprasījuma samazinājumam. Tāpat turpina kristies arī iekšējais pieprasījums, kas bija galvenais izlaides samazinājuma iemesls 2008. gadā, kad gada laikā nozares ražošanas apjomi saruka par 6,5 procentiem.

Apstrādes rūpniecībā 2009. gada janvārī-novembrī izlaide ir par 19,2% mazāka, nekā iepriekšējā gada 11 mēnešiem. Straujākais sarāžotās produkcijas apjoma samazinājums bija vērojams

2008. gada nogalē un 2009. gada sākumā. Kopš 2008. gada novembra ražošanas apjomi saruka par vairāk kā 3% ik mēnesi, bet 2009. gada janvārī, salīdzinot ar iepriekšējo mēnesi, ražošanas apjomi apstrādes rūpniecībā saruka par 9% (pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem). Izlaides samazinājumu noteica ne tikai vājais iekšzemes pieprasījums, bet arī recesija galvenajās tirdzniecības partnervalstīs. Uzlabojoties situācijai ārējos tirgos, 2009. gada vidū nozarē bija vērojamas zināmas stabilizācijas pazīmes, bet sākot no augusta, ražošanas apjomi, salīdzinot ar iepriekšējo mēnesi, pakāpeniski palielinās, turklāt novembrī, salīdzinot ar oktobri, nozares izlaide pieauga par 11,6% un tādejādi apstrādes rūpniecības nozares izlaide 2009. gada novembrī bija tikai par 1,5% mazāka nekā 2008. gada novembrī.

Apstrādes rūpniecības apakšnozarēs 2009. gada vienpadsmit mēnešos, salīdzinājumā ar 2008. gada janvāri-novembri, vairāk kā par pusi ir samazinājušies mašīnu un iekārtu, kā arī transportlīdzekļu ražošanas apjomi. Par trešdaļu ir sarukuši vieglās rūpniecības, nemetālisko minerālu izstrādājumu, kā arī elektrisko un optisko iekārtu ražošanas apjomi. Savukārt kokapstrādes nozarē gada vienpadsmit mēnešos ražošanas apjomi ir pieauguši.

Apstrādes rūpniecības ražošanas apjomi
(2005. gada vidējais mēneša apjoms = 100)

7

Investīcijas

2009. gada 3. ceturkšņa beigās

Uzkrātās ārvalstu tiešās investīcijas uz vienu iedzīvotāju: 3651 eiro

Latvijas iestāšanās ES kļuva par nozīmīgu faktoru investēšanas procesa paātrināšanai. Straujās investīciju dinamikas pamatā bija lēto finanšu resursu pieejamība. Tomēr kopš 2008. gada, globālās finanšu krīzes ietekmē, arvien straujāk Latvijas tautsaimniecībā samazinās investīciju apjomi. Galvenie iemesli ir finanšu resursu ierobežotā pieejamība un sadārdzināšanās, uzņēmumu neapmierinošais finansiālais stāvoklis, zems iekšējais un ārējais pieprasījums, nākotnes nenoteiktība u.c.

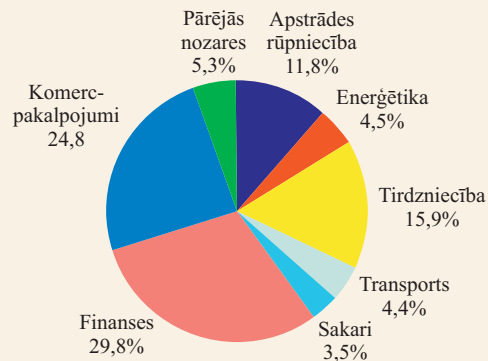
2008. gadā, salīdzinot ar 2007. gadu, investīcijas Latvijas tautsaimniecībā samazinājās par 15,6%. Saglabājoties investīcijām nelabvēlīgai videi, 2009. gada trīs ceturkšņos, investīciju apjomi bija trīs reizes mazāki nekā 2008. gada atbilstošajā periodā.

2008. gadā ienākošo ĀTI apjoms, salīdzinot ar 2007. gadu, ir bijis par 44% mazāks, bet 2009. gada septiņos mēnešos tās bija tikai 10% līmenī no iepriekšējā gada attiecīgā perioda. 2009. gada jūnija beigās uzkrātās ĀTI Latvijas ekonomikā sasniedza 5526,5 milj. latu jeb gandrīz 35% no IKP.

Uzkrāto ārvalstu tiešo investīciju ģeopolitiskajā struktūrā dominē ES valstu investīcijas. 2009. gada 3. ceturkšņa beigās tās veidoja gandrīz 80% no visām uzkrātām ĀTI, trešdaļa no tām ir jauno ES dalībvalstu investīcijas. Lielākās ieguldītājvalstis ir Igaunija (15,3% no uzkrātām ĀTI 2009. gada 2. ceturkšņa beigās), Zviedrija (13,7%), Dānija (7,8%) un Vācija (7,6%). 4,6% investīciju ir saņemtas no Krievijas.

Nozaru struktūrā uzkrāto ārvalstu tiešo investīciju (ĀTI) lielāks īpatsvars ir ieguldījumiem pakalpojumu nozarēs.

Uzkrātās ārvalstu tiešās investīcijas sadalījumā pa nozarēm (2009. gada 3. ceturkšņa beigās, procentos)

Ārējā tirdzniecība

2009. gads*

Eksporta struktūra, %:

Metālapstrāde, mašīnbūve un transporta līdzekļi -	33,6
Lauksaimniecības un pārtikas preces -	18,7
Koksne un tās izstrādājumi -	16,4
Ķīmiskās rūpniecības preces, plastmasas izstrādājumi -	11,5
Vieglās rūpniecības preces -	5,8
Pārējās preces -	14,0

2008. gada beigās eksporta apjomi sāka ievērojami sarukt. Samazinājums turpinājās 2009. gada 1. ceturksnī, bet gada 2. ceturksnī situācija stabilizējās un preču eksports pat sāka pieaugt. Turpretim preču imports sāka samazināties jau 2007. gada otrajā pusē, kritoties iekšējam pieprasījumam. Importa samazinājums bija būtiskāks nekā eksporta un turpinājās līdz 2009. gada vidum.

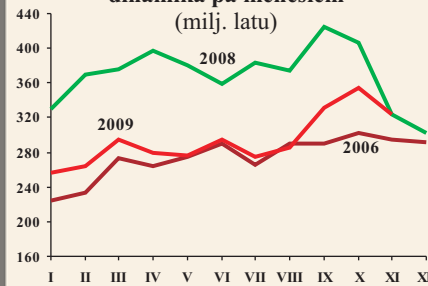
Kopumā janvārī-novembrī preču eksporta un importa apjomi ir ievērojami mazāki nekā iepriekšējā gada atbilstošajā periodā (eksports faktiskajās cenās par 21,6%, bet imports – par 39,6%). Straujāks importa apjomu kritums ir ievērojams uzlabojis kopējo ārējās tirdzniecības bilanci.

Preču eksports 2009. gada janvārī-novembrī ir sarucis visās preču grupās – mērenāk lauksaimniecības un pārtikas produktiem (-10,5%), kā arī mašīnbūves produkcijai (-12,2%), savukārt lielāki eksporta kritumi bija vērojami metālapstrādes produktiem (-41,4%) un koksnei un tās izstrādājumiem (-23,7%).

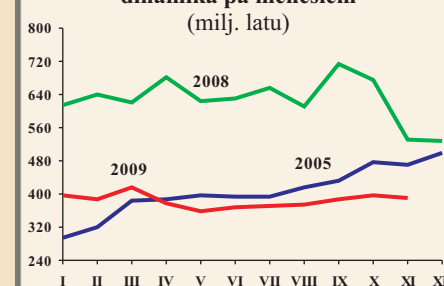
2009. gadā eksporta apjomi ir sarukuši uz visām valstu grupām – visstraujāk uz ES-15 valstīm, bet mērenāk uz trešajām valstīm.

Līdzīgi kā kopējā Latvijas eksportā arī uz ES valstīm lielākie eksporta samazinājumi bija vērojami metālapstrādes produktiem (-53,4%) un koksnei un tās izstrādājumiem (-26,7%), bet uz NVS valstīm visbūtiskāk eksports saruka mašīnbūves (-27,9%), kā arī lauksaimniecības un pārtikas produktu grupās (-18,8%).

Latvijas preču eksporta dinamika pa mēnešiem (milj. latu)

Latvijas preču importa dinamika pa mēnešiem (milj. latu)

* dati par 2009. gada janvāri-novembri

Maksājumu bilance

2008. gads

Tekošā konta saldo,

milj. LVL: -2051,5

milj. eiro: -2919,4

Latvijā notiek maksājumu bilances tekošā konta korekcijas. Liels un nepārtraukti augošs tekošā konta deficīts, kas bija raksturīgs Latvijai vairāku gadu garumā, kopš 2007. gada otrā pusgada sāka samazināties un kopš 2009. gada tekošā konta bilance jau ir pozitīva.

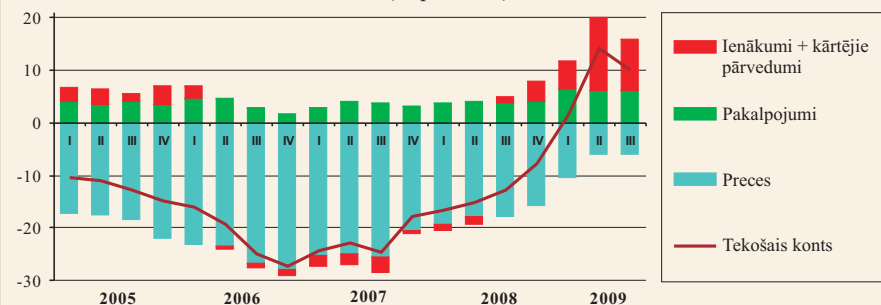
2009. gada 1. ceturksnī tekošā konta pozitīvais saldo bija 1,3% no IKP, 2. ceturksnī – 14,1% un 3. ceturksnī – 10,1%. Tekošā konta izmaiņas ir saistītas ar uzlabojumiem ārējās tirdzniecības un ienākumu bilances posteņos. Ārējās tirdzniecības deficīts 2009. gada deviņos mēnešos, salīdzinot ar iepriekšēja gada atbilstošo periodu, ir samazinājies un bija 7,5% no IKP, ko noteica daudz straujāks importa, nekā eksporta samazinājums. Tuvākajā nākotnē ārējās tirdzniecības deficīts visdrīzāk turpinās sarukt, samazinoties iekšējam pieprasījumam.

Tekošā konta pakalpojumu bilance ir pozitīva. 2009. gada 3. ceturksnī pakalpojumu pozitīvais saldo bija 6,2% no IKP, t.i. gandrīz pusotras reizes lielāks nekā pirms gada.

Tekošā konta korekcijas notiek atbilstoši finanšu konta izmaiņām. Kopš 2008. gada 4. ceturksņa ir vērojama privātā ārvalstu kapitāla aizplūšana, kas pastiprinājās 2009. gada 1. ceturksnī, pārsniedzot iepriekšējā gada ienākošo privātā kapitāla apjomu. Kopš 2009. gada 2. ceturksņa privātā ārvalstu kapitāla aizplūde turpinājās, kaut arī daudz mazākos apjomos. Privātā kapitāla aizplūšanas negatīvo ietekmi uz finanšu konta stāvokli nedaudz mazināja valsts sektora ilgtermiņa aizņēmumi.

2009. gada 2. ceturksnī ĀTI plūsmas bija negatīvas, bet jau 3. ceturksnī tās ir pozitīvas. Ienākošo ĀTI plūsmu svārstības ir saistītas ar ieguldījumiem ārvalstu uzņēmumu pamatkapitālā, kas, atkarībā no tā lieluma, spēj nosegt ārvalstu uzņēmumu zaudējumus.

Tekošā konta saldo
(% pret IKP)

Inflācija

2009. gada decembrī

(12 mēnešu inflācija)

PCI: -1,2%

RCI: -8,0%

Pēc Latvijas iestāšanās ES Latvijā bija vērojama augsta inflācija, kas 2008. gada vidū sasniedza gandrīz 18% (12 mēnešu cenu izmaiņas). Cenu samazinājums aizsākās 2008. gada nogalē.

2009. gada pirmajos trijos mēnešos patēriņa cenas tomēr nedaudz pieauga. To noteica piedāvājuma puses faktori, kas ir saistīti ar administratīvi regulējamo cenu (transporta pakalpojumiem un dažādiem komunāliem pakalpojumiem) kāpumu un likmju palielinājumu pievienotās vērtības nodoklim un akcīzei. Kopš aprīļa katru mēnesi ir vērojams patēriņa cenu kritums un 2009. gadā patēriņa cenas samazinājās par 1,2 procentiem

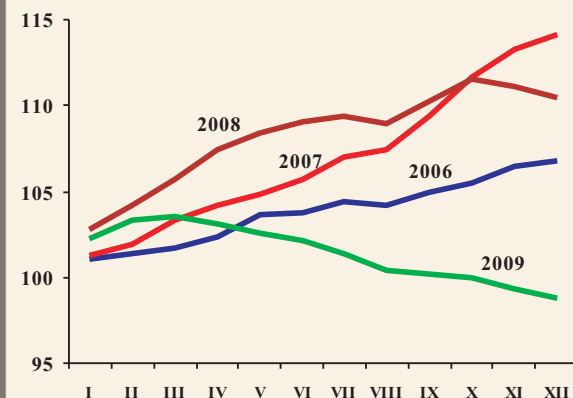
(precēm cenas samazinājās par 1,2% un pakalpojumiem par 1%). Patēriņa cenu deflācijas galvenais iemesls ir iekšējā pieprasījuma samazinājums.

Visbūtiskāk patēriņa cenu samazināšanos noteica siltumenerģijas, gāzes un pārtikas preču cenu kritums. Savukārt cenas 2009. gadā pieauga alkoholiskajiem dzērieniem, tabakas izstrādājumiem, medikamentiem un medicīnas precēm, kā arī transporta pakalpojumiem.

Ražotāju cenu samazinājums aizsākās agrāk nekā patēriņa cenām. Arī 2009. gadā gan vietējā tirgū, gan eksportētajai produkcijai vērojama cenu deflācija. Vietējā tirgū realizētajai produkcijai cenu kritums bija saistīts ar iekšzemes patēriņa samazināšanos, savukārt eksportētajai produkcijai – ar Latvijas galveno eksportpreču, t.sk. kokmateriālu un pārtikas preču, cenu kritumu pasaules tirgos.

Saglabājoties vājam iekšējam pieprasījumam arī 2010. gadā cenas turpinās samazināties. Vienlaikus jāatzīmē, ka tādās nozīmīgās preču grupās kā pārtika un enerģija cenas var arī palielināties.

Patēriņa cenu indekss
(iepriekšējā gada decembris = 100)

Monetārie rādītāji

2008. gads

Iekšzemes uzņēmumi un privātpersonas

Kredīti:	90,2% no IKP
Noguldījumi:	31,2% no IKP

2009. gadā finanšu resursu pieejamības rezultātā ir samazinājušies kredītēšanas apjomi. 2009. gada 3. ceturksnī, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo ceturksni, banku izsniegto iekšzemes kredītu atlikumi uzņēmumiem samazinājās par 4,6%, bet kredītu atlikumi privātpersonām – par 3,5%.

2009. gada sākumā, strauji augot bezdarbam un samazinoties iedzīvotāju ienākumu līmenim, pasliktinājās aizņēmēju maksātspēja. Kredītu ar maksājumu kavējumiem daļa kopējā kredītportfelī pieauga no 11,7% 2008. gada 3. ceturksnī līdz 25,2% 2009. gada 3. ceturksņa beigās. Kredītu ar maksājumu kavējumiem virs 90 dienām īpatsvars kredītportfelī 2009. gada 3. ceturksņa beigās sasniedza 14,5% (2008. gada 3. ceturksņa beigās – 2,4%).

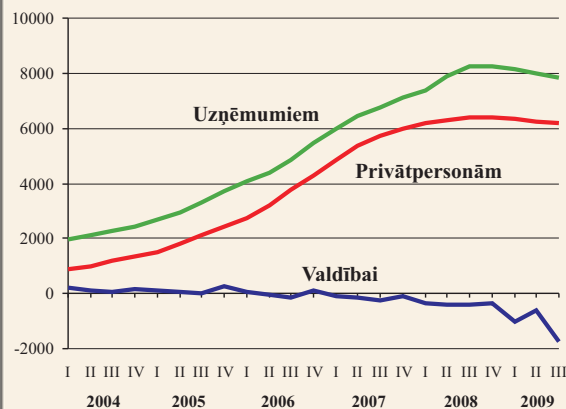
Samazinās arī noguldījumu apjoms. 2009. gada 3. ceturksņa beigās

nerezidentu noguldījumi bankās bija par 26,3% mazāk nekā gadu iepriekš, savukārt rezidentu noguldījumu apmērs ir sarucis mērenāk – par 1,2% salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu.

Gada laikā latos izsniegtajiem kredītiem procentu likmes ir būtiski pieaugušas, bet Euro izsniegtajiem kredītiem procentu likmju kāpums bija daudz mērenāks. Uzņēmumiem un privātpersonām latos izsniegto īstermiņa kredītu vidējā svērtā procentu likme 2009. gada 3. ceturksnī bija 15,9%, bet ilgtermiņa – 16,4%, savukārt euro izsniegtajiem kredītiem – attiecīgi 4,7% un 7,8%.

Gada laikā ir pieaugušas arī vidējās svērtās procentu likmes latos piesaistītajiem ilgtermiņa noguldījumiem kredītiestādēs (no 8,9% 2008. gada 3. ceturksnī līdz 12,3% 2009. gada 3. ceturksnī). Savukārt īstermiņa procentu likmes ir pieaugušas attiecīgi no 5,2% 2008. gada 3. ceturksnī līdz 7,6% 2009. gada 3. ceturksnī. Līdzīgas tendences ir vērojamas arī vidējām svērtām gada likmēm euro piesaistītajiem noguldījumiem. Īstermiņa vidējā svērtā gada procentu likme samazinājās no 4,4% 2008. gada 3. ceturksnī līdz 2,3% 2009. gada 3. ceturksnī, bet ilgtermiņa vidējā svērtā gada procentu likme tajā pašā laikā pieauga no 5,7% līdz 6,1% 2009. gada 3. ceturksnī.

Iekšzemes kredītu dinamika (perioda beigās, milj. latu)

Budžets un valsts parāds

2008. gads

Valsts kopbudžets (% pret IKP):

Ieņēmumi tajā skaitā nodokļi	38,3
Izdevumi tajā skaitā kapitālieguldījumi	31,3
	37,7
	5,4

Straujais ekonomisko aktivitāšu kritums un iekšējā pieprasījuma samazināšanās atstāj negatīvu ietekmi uz valsts kopbudžeta ieņēmumiem.

Vispārējās valdības sektora budžeta deficīts Latvijā 2008. gadā bija 671,5 milj. latu jeb 4,1% no IKP. Balstoties uz operatīvajiem datiem par valsts konsolidētā kopbudžeta izpildi 2009. gadā, vispārējās valdības sektora budžeta deficīts 2009. gadā var sasniegt 1330 milj. latu jeb 10% no IKP. Budžeta deficītu pārsvarā nosaka deficīts centrālās valdības budžetā, kam ir tendence palielināties. Tāpat 2009. gadā ir pasliktinājušies konsolidētā pašvaldību budžeta bilance.

2009. gadā valsts konsolidētā kopbudžeta kopējie ieņēmumi bija 4743,7 milj. latu. Tas ir par 17,3% mazāk nekā 2008. gadā. Budžeta ieņēmumu samazināšanās aizsākās 2008. gada nogalē, ko noteica strauji rukošais iekšzemes patēriņš.

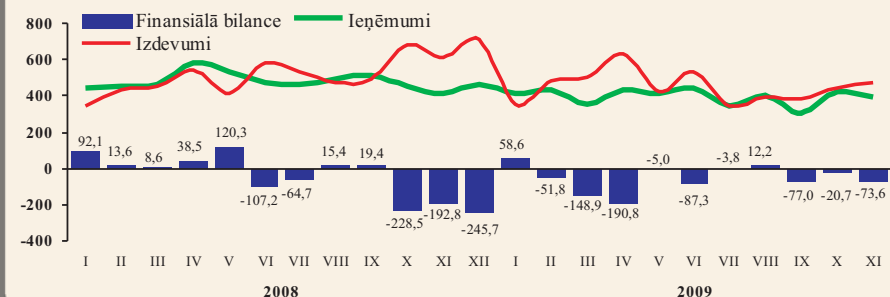
Kopējie valsts pamatbudžeta nodokļu ieņēmumi 2009. gadā bija 1663 milj. latu, kas ir par 31,5% mazāk nekā 2008. gadā, ko galvenokārt noteica

pievienotās vērtības un uzņēmumu ienākuma nodokļa ieņēmumu būtisks samazinājums.

Budžeta ieņēmumu samazināšanās valdībai liek īstenot budžeta deficīta ierobežošanas politiku. 2009. gadā budžeta izdevumi bija 5626,8 milj. latu, kas bija par 10,2% mazāk nekā iepriekšējā gada atbilstošajā periodā.

Vispārējās valdības parāds Latvijā līdz 2007. gadam palielinājās mēreni. Tomēr 2008. gadā, lai finansētu valsts finansiālās saistības, tas pieauga ļoti strauji un gada beigās sasniedza 3181,4 milj. latu jeb 19,5% no IKP. Ņemot vērā plānotos aizņemšanas pasākumus, starptautiskā finansiālā atbalsta turpmāko saņemšanu, prognozēts, ka centrālās valdības parāda līmenis 2010.-2012. gadā nepārsniegs 60% no IKP.

Valsts konsolidētā kopbudžeta finansiālie rādītāji (milj. latu)

Iedzīvotāju ienākumi

2008. gads

Strādājošo mēneša vidējā neto darba samaksa:

latos **350**
eiro **498**

Pensionāru vidējā mēneša vecuma pensija (izmaksātā):

latos **141**
eiro **201**

Līdz ar strauju ekonomikas lejupslīdi un darbaspēka pieprasījuma samazināšanos, kopš 2008. gada 4. ceturksņa darba algu pieaugums ir apstājies un 2009. gada 3. ceturksnī ir vērojama pakāpeniska vidējā atalgojuma samazināšanās. Vidējā mēneša neto darba alga 2009. gada 3. ceturksnī bija 335 lati, salīdzinot ar 2008. gada 3. ceturksni tā ir samazinājusies par 5,8%. Savukārt bruto atalgojums šajā laika periodā ir samazinājies par 6,4% un bija 456 lati.

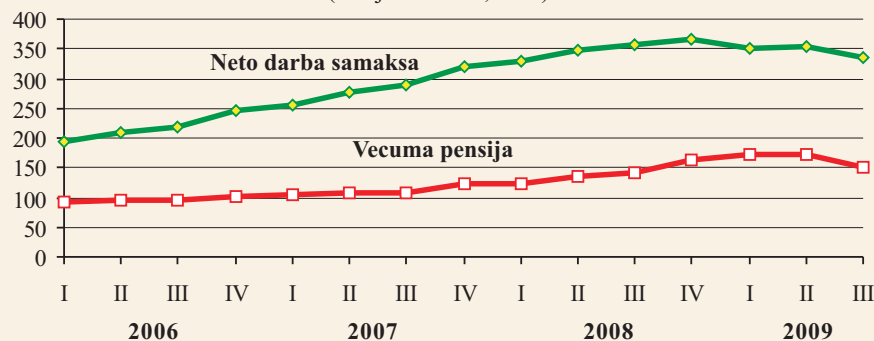
Vidējā atalgojuma samazinājumu tautsaimniecībā galvenokārt noteica algu samazinājums sabiedriskā sektorā, kur vidējā neto alga 2009. gada 3. ceturksnī ir samazinājusies par 12,2%, salīdzinot ar 2008. gada 3. ceturksni.

No 2009. gada tika palielināta minimālā darba alga no 160 līdz 180 latiem, kā arī samazināta iedzīvotāju ienākuma nodokļa likme no 25 līdz 23%. Savukārt ar iedzīvotāju ienākuma nodokli neapliekamais minimums no 2009. gada 1. jūlija ir samazināts no 90 līdz 35 latiem. Turpinot valsts

budžeta konsolidāciju, ar 2010. gada 1. janvāri tika paaugstināta iedzīvotāju ienākuma nodokļa vispārējā likme no 23% uz 26%.

Iedzīvotāju vecuma pensijas 2009. gada 3. ceturksnī ir samazinājušās vidēji par 6,7%, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu. Vecuma pensiju samazinājumu galvenokārt noteica izmaiņas likumdošanā – strādājošiem pensionāriem pensijas tika samazinātas par 70%, bet nestrādājošiem par 10 procentiem.

Mēneša darba samaksas un vecuma pensiju dinamika (vidēji ceturksnī, latos)

Nodarbinātība un bezdarbs¹

2008. gads

Nodarbinātības līmenis (vecuma grupā 15-64 gadi): **68,6%**

Bezdarba līmenis (darba meklētāju īpatsvars vecuma grupā 15-74 gadi): **7,5%**

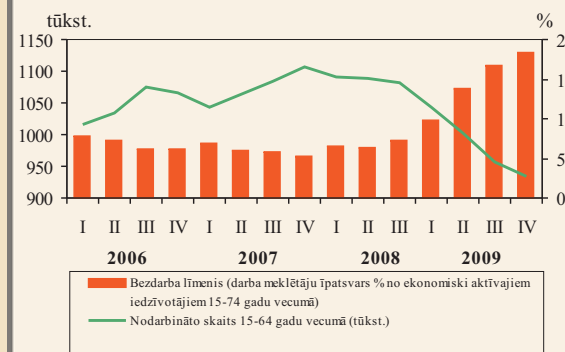
Līdz 2008. gada 4. ceturksnim ekonomikas lejupslīde vāji atspoguļojās darba tirgus rādītājos. Nodarbinātība 2008. gada pirmajos divos ceturkšņos praktiski nesamazinājās un tās līmenis pat nedaudz pārsniedza iepriekšējā gada atbilstošā perioda rādītājus. Sākot ar 2008. gada 4. ceturksni ir vērojams straujš darbaspēka pieprasījuma samazinājums. 2009. gada 3. ceturksnī tautsaimniecībā nodarbināto skaits ir samazinājies par 149 tūkst., jeb 13,8%, salīdzinot 2008. gada 3. ceturksni.

Visbūtiskāk nodarbinātības samazinājumu šajā laika periodā ietekmēja darbaspēka pieprasījuma samazināšanās būvniecības, rūpniecības, enerģētikas, tirdzniecības nozarēs, kā arī valsts pārvaldē.

Līdz ar nodarbinātības samazināšanos strauji ir audzis arī bezdarbs. Darba meklētāju skaits 2009. gada 3. ceturksnī bija 214,9 tūkst. un veidoja 18,4% no ekonomiski aktīviem iedzīvotājiem. Bezdarba līmenis gada laikā ir pieaudzis par 11,2 procentpunktiem. Jāatzīmē arī tas, ka ekonomikas lejupslīde ir būtiski ietekmējusi iedzīvotāju ekonomisko aktivitāti. Ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits gada laikā ir samazinājies par aptuveni 4% un 2009. gada 3. ceturksnī bija 1168,8 tūkstoši.

Samazinoties darbaspēka pieprasījumam ir sarucis brīvo darbavietu skaits. 2009. gada 3. ceturkšņa beigās valstī bija tikai 2 tūkst. brīvas darbavietas un, salīdzinot ar 2008. gada 3. ceturksni, to skaits samazinājies par 6,1 tūkst. jeb 75,2%. Savukārt aizņemto darbavietu skaits šajā laika periodā ir samazinājies par 233,9 tūkst. jeb 22,8 procentiem.

Nodarbināto iedzīvotāju skaits un bezdarba līmenis

¹ Veicot nodarbinātības un darba tirgus tendenču analīzi, nodarbinātības līmeņa rādītājiem apskatītas personas vecumā 15-64 gadi, bet bezdarba rādītājiem – vecumā 15-74 gadi, kas atbilst ES praksei.

Baltijas valstis

Baltijas valstu svarīgākie sociālekonomiskie rādītāji

	Igaunija	Latvija	Lietuva
Teritorija, tūkst. km ²	45,2	64,6	65,3
Iedzīvotāju skaits 2009. gada 1. janvārī, tūkst.	1340,4	2261,3	3349,9
Iekšzemes kopprodukts, % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu			
2008. g.	-3,6	-4,6	2,8
2009. g. I.cet.	-15,0	-18,0	-13,3
2009. g. II.cet.	-16,1	-18,7	-19,5
2009. g. III.cet.	-15,6	-19,0	-14,2
Apstrādes rūpniecības produkcijas kopapjoms, % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu* (darba dienu izlīdzinātais indekss)			
2008. g.	-6,5	-4,7	5,5
2009. g. I.cet.	-28,6	-25,4	-13,8
2009. g. II.cet.	-32,9	-20,6	-20,5
2009. g. III.cet.	-27,7	-15,5	-15,1
Bezdarba līmenis (darba meklētāju īpatsvars % no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem 15-74 gadi)**			
2008. g.	5,5	7,5	5,8
2009. g. I.cet.	11,4	13,9	11,9
2009. g. II.cet.	13,5	16,7	13,6
2009. g. III.cet.	14,6	18,4	13,8
Patēriņa cenu pārmaiņas, % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu			
2008. g.	10,4	15,4	10,9
2009. g. I.cet.	3,1	9,2	8,7
2009. g. II.cet.	-0,3	4,7	5,2
2009. g. III.cet.	-1,1	1,6	2,8
Ražotāju cenu pārmaiņas rūpniecībā, % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu			
2008. g.	7,1	11,8	18,2
2009. g. I.cet.	2,1	4,1	-10,0
2009. g. II.cet.	-0,6	-5,1	-15,0
2009. g. III.cet.	-1,6	-8,6	-19,1

* Īstermiņa statistikas dati

** Eurostat dati: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>